

מנחות דף עז

עניין: קרבן תודה, מנהג מצות מצוה בליל הסדר

רמ"א או"ח סי' תעה

ז' פ' אין חיוב אכילת מצה ובי"א אלא מז' בלילה הראשון (י"ז) בלבד: הגה (י"ח) ונהגו לעשות שלש מנות של סדר י"ז מעשרון ובי"א (י"ט) זכר ללחמי תודה ובי"א (כ) ועושים בהם (י"ח) סימן לידע איזה ראשונה או שניה או שלישית ומניחים הראשונה עליונה והשנייה בלמטה והשלישית בתחתונה לכריכה [כא] ואם שניה לא עיכב (י"ז) ואופין אותם גם כן כסדר ובי"א (י"ז) ואם (י"ב) נשברה אחת מהן ובי"א לוקחים אותה (י"ט) (י"ז) לשניה דנלאו הכי פורסין אותה: י' ואף בלילה הראשון יח יוצא בכזית:

משנה שכיר או"ח סי' קיח

רקשה לי על ימי הפסח, למה לא יאמרו בלא היה"ר כיון דאין חשש כמו שכתב הפרמ"ג, הלא כתב הרמ"א בסי' תע"ה פס"ז ז', ונהגו לעשות שלש מנות של סדר מעשרון זכר ללחמי תודה, והוא מהרא"ש והלכות פסחים ד"ה ויהיה שלמנו, ואור זרוע הגדול דה' פסח סי' רנ"ב, שכתב, ועוד ראיתי מפרשים טעם הגון לג' מנות דאמרין ד' ה' ה' ה' (נכונות נ"ד ע"ב) אמר רב יהודה ד' נריבין להודות יורדי הים כו', ומי שהיה חנוש צבית האסורין, וישראל נמי בנצרים [שמות ב', כ"ג] וימררו חייהם בעבודה קשה, וינעקו אל ה' ותעל שועתם, הלכך נריבין להודות ולהביא קרבן תודה כדכתיב ד' לו כו', הלכך הו"ל וינעקו מנצרים צעו להודות ולהתנדב קרבן תודה, עבדין מעומר שהוא עשרון שלש מנות למנוח, זכר לג' מנות תודה שהיו באים מעשרון אחד, והיינו טעמא שמודדין צעומר, עכ"ל. וכן כתב עוד לקמן [סי' רנ"ז ד"ה וד' אכל יתלה] בפירוש הפיוט אלקי הרוחות, הרי דלנו עושים פעולה דאופין ג' מנות מעשרון שהוא עומר עשירית האפה, וגם מודדין מהאי טעמא את הקמח צעומר, לזכר התודה שאנו מוסיפין דימי הפסח שיאלנו מצית האסורין, והרמ"א קיים המנהג, וא"כ מהאי טעמא גופא למה לא נהיה אומרים גם מזמור לתודה וזכר לתודה שאנו חייבין על גאולת הפסח, ולא שייך כאן הטעם שכתב הפרמ"ג, כיון דאין מציין למה יאמרו, דהלא טעם גדול יש כאן על האמירה לתוד, לזכר התודה שאנו חייבין דימי הפסח, וממ"נ אם אין אומרים מזמור לתודה, למה עושין זכר לתודה בחלת מנות. ועיין בטור סי' נ"א אחר שהביא מנהג אשכנז שנהגים שלא לומר מזמור לתודה בשבת ויו"ט לפי שאין תודה קריבה צה, כתב ואין צריך למונעו דליכא למיחש דלמא אמו להקריבה כשיצנה ציהמ"ק, דלא טעו אינשי בזה, עכ"ל, והשתא כיון דלאו סומכין על דברי הטור [בסי' תע"ה] צ"ח הלחמי תודה שעושין בפסח, למה לא יאמרו ג"כ מזמור לתודה דימי הפסח מהאי טעמא.

ביאור הגר"א או"ח סי' תעה

[יח] [פס"ז ז' הגה] ונהגו. כמו שכתוב בפרק התודה [מנחות עז, א] דג' מצות באות מעשרון אחד: [יט] זכר לו. דהיוצא מבית האסורין צריך להודות, כמו שכתוב בפרק ט' דברכות [נד, א], ואמרין בתודה [מנחות עז, א] שאם אפאן ד' חלות יצא, אחת לחמץ וג' למצות: [כ] ועושים בהם כו'. כמו שכתוב [יומא

קדושת לוי פרשת פקודי

ועל פי זה נבאר לך למה בפסח נצטוינו לאכול מצה (שמות יב, טו), ולהקריב בבית המקדש גם כן מצה (ויקרא ב, יא), ובשבעות היו שתי הלחם דוקא חמץ (שם כג, יז), וקרבן תודה מקצתה מצה ומקצתה חמץ (שם ז, יב-יג; מנחות עז, א). והוא, כי מצה רומזת לדרך אשר הברואים עובדים להבורא יתברך מצד נפלאותיו, וגם פשטיות מורה על זה, שמצוה לאכול מצה לזכר שהמצרים היו ממהרים עליהם לצאת, כמו שכתוב (לעיל יב, לט) ויאפו את הבצק כו', וכמו כן אכילת פסח מורה על החפזון, והזכירות הללו הם לזכר אשר השגנו אותו מכח נפלאותיו. אבל כשהגיעו להר סיני הכירו אמיתותו, ולא נחשב להם הנס מצד הנס עצמו, כי השיגו שכל הברואים הוא לבדו ברא אותם במאמר פיו, משום הכי בידו לשנותן, ואם כן לא הוצרכו לעבדו מצד השגת הניסים והנפלאות, ומשום הכי הקרבן בחג השבועות לא צוה להקריב מצה, כי המצה מורה על השגה מנסים ונפלאות, ובחג השבועות לא הוצרכו לעבדו בבחינה זו"ט. והנה תודה היתה בא על הנס, כמאמר ז"ל (ברכות נד, ב) ד' צריכין להודות. והנה כשעושה לו הקב"ה הנס הוא משיג בחינה ראשונה, ואחר כך מחמת שעשה לו הקב"ה הנס, מתמיד האדם יותר בעבודתו, ועל ידי כן בא לבחינה שהיו במעמד הר סיני. והמועיל לבוא למדריגה זו, מחמת שהשגנו זה כבר בסיני. ועל זה מביא 'תודה' מצה וחמץ, הרומו לשני בחינות הנ"ל שהיו בהם, אחד קודם הנס ואחד אחר הנס.

או יבואר, אלה פקודי המשכן משכן העדות. כי יש שני בחינות בעבודת הבורא ברוך הוא, בחינה אחת שאנו רואין ניסים ונפלאותיו שמשנה דברים הטבעיים, מזה ניכר שהוא יתברך מושל בכל ועושה בהם כרצונו, ומחויבין כל בראיו לעובדו ביראה. ובחינה הב' כשאנו משיגין גדולתו מצד שהוא הבורא הכל וראויים לעבדו. וההפרש ביניהם הוא, כי כשאין מכירין גדולתו רק ממעשיו ונפלאותיו, כמו הניסים שעשה במצרים ובים, הניסים הם גדולים בעיניו, כי אין מכיר גדולתו רק על ידיהם, אבל כשהוא מכיר ויודע ידיעה אמיתית כי הוא הבורא הכל, אם כן אין הנס גדול כל כך בעיניו, כי אין זה חידוש שהבורא הכל יכול לעשות בנבראים שברא כרצונו, כיון שהוא ברא אותם, רק מזה יקר הנס בעיניו, שהבורא ברוך הוא עשה ניסים ונפלאות מחמת אהבת ישראל'. והנה בצאת ישראל ממצרים היו בקטנות השכל, והכירו גדולת הבורא רק על ידי ניסים ונפלאות, אך במתן תורה בסיני נזדככו חומריותם, והכירו גדולת הבורא ברוך הוא בבחינה הב' הנ"ל מצד שהוא בורא הכל, וידעו למפרע שגם הניסים והנפלאות שעשה במצרים ובים אין הפלא מצד הנס, כי אם שנראה אהבתו לישראל וכנ"ל.

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMI PORTAL

KOLHASHANAH